

מגפת הקורונה¹

יחידה 4- עובדה או בדיה? מה אמת ומה המצאה?

איור מספר 1: אמת או שקר

אמת או שקר? האם נגיף הקורונה שוחרר מתוך מעבדה? האם שום עוזר נגד הדבקה בקורונה? האם שתיית מים חמימים תמנע מהנגיף לתקוף? האם יש תרופה? עם התפרצות נגיף הקורונה אנו מוצפים במידע רב. המידע שמפורסם מבלבל מאוד ולא תמיד מגיע ממקורות אמינים. כיצד נדע מה נכון? כל קטע מידע יש לבחון לפי הקריטריונים הבאים (נלקח מתוך אתר מפמ"ר מוט"ל):

א. בחינת סמכות מקור אשר כוללת:

- סמכות כותב קטע המידע והמומחים בהם נעזר הכותב
- סמכות הגוף המפרסם את קטע המידע

¹ היחידה פותחה על ידי ד"ר אלה קדמי

ב. בחינת האובייקטיביות: חשוב לבדוק אם הכותב מבחין בין עובדות ודעות, אם המידע נועד למטרות פרסום, אם המידע כתוב מטעם מקור בעל אינטרסים.

ג. בחינה של עדכניות המידע: יש לבדוק תאריך פרסום קטע המידע. לפניהם מחוון לבדיקת אמינות מקור מידע.

טבלה 1: מחוון לבדיקת אמינות מקור מידע

	קריטריון	מידת הופעת הקריטריון בקטע המידע		
		במידה רבה	במידה מועטה	אינו מופיע
סמכות	סמכות הכותב והמומחים שעל דבריהם הוא מסתמך	כותב הקטע מוכר וידוע בתחום, או נציג גוף מוכר וידוע בתחום. או מסתמך על דברי מומחה בתחום ומצטט את דבריו.	כותב הקטע אינו ידוע או שלא ידועה מידת ההכרות שלו עם התחום. או שהוא מתבסס על דברי מרואיינים שאינם בעלי סמכות בתחום	כותב הקטע אינו עוסק בנושא הנדון ולא ברור מהכתוב שהוא ראיין מומחים בתחום לצורך הכתיבה.
	סמכות הגוף המפרסם	המקור בו מפורסם המידע הוא גוף מוכר וידוע בתחום, עיתון מוכר או הוצאת ספרים ידועה.	המקור בו מפורסם המידע אינו ידוע או שלא ידועה מידת הקשר שלו עם התחום	המקור בו מפורסם המידע לא ידוע ולא מוכר, או שאינו שייך לתחום
אובייקטיביות		למפרסם המידע אין אינטרס בהצגת נתונים מסולפים. הוא מוכר או שייך לגוף מחקר אובייקטיבי או לגוף ציבורי ללא אינטרסים מסחריים בנושא הנדון. אין ערבוב בין עובדות ודעות	לא ידועה מידת האובייקטיביות של מפרסם המידע. יש ערבוב לעיתים בין עובדות ודעות.	המידע אינו אובייקטיבי. סביר להניח שלמפרסם המידע אינטרס להסתיר או לגלות נתונים. הכותב מביע עמדות כאילו הן עובדות.
עדכניות		המידע מעודכן מאד. במקרה של מידע חדשות, יש התאמה בין תאריך הכתיבה ותאריכי האירועים המדווחים, יש קישורים מעודכנים.	המידע די מיושן. בהתחשב בנושא בו עוסק הקטע, יתכן שחלו חידושים מאז הפרסום	המידע אינו מעודכן, או שלא ידוע תאריך הכתיבה. בהתחשב בנושא בו עוסק הקטע, סביר להניח שחלו חידושים בתחום מאז הפרסום.

בכל מקרה, יש להפעיל שיקול דעת.

לפניכם [קישור](#) לכתבה רלוונטית מתוך אתר ynet. הכנסו אל הקישור, התבוננו בסרטון, קראו את הכתבה וענו:

1. מי כתב את הכתבה?
 2. מהו תאריך פרסום הכתבה?
 3. האם לדעתכם המידע בכתבה אמין? העזרו בטבלת המחווון הריקה.
מלאו את הטבלה (נלקח מתוך [אתר מפמ"ר מוט"ל](#)) שימו לב:
- קטע המידע ייחשב **כאמין מאד** אם בכל הקריטריונים בחרתם בטור הימני ביותר.
 - קטע המידע יחשב **כלא אמין** אם בכל הקריטריונים בחרתם בטור השלישי.
- בחירה אחרת תמקם את קטע המידע על דרגות ביניים של אמינות.

טבלה מספר 2: **טבלת מחווון ריקה**

קריטריון	מידת הופעת הקריטריון בקטע המידע		
	במידה רבה	במידה מועטה	אינו מופיע
מאפייני הכותב			
מאפייני הגוף המפרסם			
אובייקטיביות			
עדכניות			

4. נסחו את הערכתכם לגבי מידת הערכת האמינות של הכתבה ונמקו אותה.
5. מהם התסמינים של החולים במחלת הקורונה?
6. האם ניתן לטפל במחלה? כיצד?

מידע ברשתות החברתיות

7. לפניכם אוסף מידע שנאסף ברשתות החברתיות. מתחת לכל הודעה יש הסבר מדעי המתייחס לנאמר בהודעה. [לקוח מתוך אתר דוידסון, מכון ויצמן.](#)

רכזו שתי הודעות בטבלה הבאה:

טבלה מספר 3: ניתוח מידע מהרשתות החברתיות

	לשון ההודעה המפורטת	מקום הפרסום	המידע הנכון בהודעה	המידע השגוי בהודעה
1.				
2.				
3.				

- האם אחת מההודעות, או הודעות דומות הגיעו אליכם? ספרו אודות הודעה זו והוסיפו אותה לטבלה.
- נתחו אחת מן ההודעות שקבלתם, על פי הקריטריונים אודות אמינות מקור המידע. העזרו בטבלה מס. 2. של הערכת אמינות מקור מידע. קבעו אם היא אמינה או לא, והסבירו מדוע החלטתם כך. נסחו את תשובתכם כטיעון (טענה + נימוק/ים)
- אם הייתם נחשפים למידע אודות מחלת הקורונה או כל נושא אחר, מה הייתם עושים כדי לוודא שמדובר במידע אמין?

לימוד מהנה!